

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „KOROŠKI SLOVENEK“
Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26 — Tel. 13-02
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Koroški Slovenec, uradništvo, Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26

List za politiko,
gospodarstvo in prosveto

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 10 Rpl.
Stane četrtletno: 1 RM — Rpl; celoletno: 4 RM — Rpl
Za Jugoslavijo četrtletno: Din. 25; celoletno: Din. 100

Politika Sovjetske Rusije.

„Sojuz Sovjetskih Sočialističeskikh Respublik“ — tako je uradni naziv Sovjetske Rusije — obsega več ko šestino zemeljske oble in ima 193 milijonov prebivalcev. Izmed teh jih je približno 140 milijonov ruske narodnosti. Nekaka glava zveznih republik je „Ruska Sovjetska Federativna Socialističeska Respublika“ ki meri 16 in pol milijona kvadratnih kilometrov in šteje 110 milijonov prebivalcev. Kot druga največja ji sledi republika Ukrajina z izmero 443 tisoč kv. km in z 31 milijoni prebivalcev in končno beloruska republika s 127.000 kv. km in 5 in pol milijona ljudstva. Pri teh številkah pa niso vpoštevane pridobitve zadnjih dveh let, ko je število ruskega, beloruskega in ukrajinskega ljudstva naraslo za nadaljnjih 20 milijonov. Imenovane tri zvezne republike zavzemajo v sovjetski zvezi nekako vodilno mesto, kajti ostalih osem republik šteje skupno okroglo 25 milijonov ljudi na dobrih 4 milijonih kv. kilometrov.

Nemški državnik Bismarck je bil eden redkih evropskih državnikov v sredini minulega stoletja, ki je dobro doumel dogodke leta 1848. V tedanjem državnem slovarju se je pojavila nova beseda: narodnostno načelo. Po francoski revoluciji razgibana ljudstva so se pričela vzbujati; prvič so se zavedla svoje pravice poseganja v državna in meddržavna dogajanja. Pod geslom narodnega zedinjenja je italijanski državnik Cavour združil politično razdeljene kose italijanske zemlje v samostojno kraljevino. Železni kancler Bismarck je za njim prevzel narodno geslo za zedinjenje nemških kneževin in kraljevin v edino in enotno Nemčijo. Na zunaj je državo naslonil na carsko Rusijo in z železno voljo pripravil trdno zvezo dveh največjih celinskih držav Evrope. A moral je predčasno odstopiti s politične pozornice.

Ob Nemčiji pod cesarjem Viljemom II. se je Rusija spet oddaljila od svoje sosede. Anglija, ki je slutila bližajočo se evropsko vojno, se ji je takoj približala in h temu napolnila še svojo sosedo Francijo. Zgodilo se je, da sta se po slovesnem sprejemu francoskega državnega predsednika v Petrogradu sestala ruski car in angleški kralj. Priselja je svetovna vojna, katere izid je znan. Anglija se ni prevarila. Ruska kri je tekla zanjo ne v potokih, nego v rekah. Da ni bilo ruskega parnega valjarja, kakor je njeno hrabro vojsko nazval maršal Hindenburg, bila bi Nemčija v par tednih pogazila francosko vojsko in vkorakala v Pariz. Ruske vojske pa so vezale mogočne nemške vojaške oddelke. Za svoje sodelovanje si je carska Rusija pri zavezniških izgovorih oblast nad Bosporjem in Dardanelami. Od carja Petra I. je ta zahteva temeljna točka ruske zunanje politike. A medtem je v Rusiji izbruhnila meščanska revolucija. Anglija je smela vradoščena ugotoviti, da se lahko otrese svoje obveze glede turških morskih ožin, in je poskrbela še zato, da je ruski državi z ustanovitvijo novih malih baltiških držav in prej ruskem državnem ozemlju zaprla svobodno morsko pot proti zapadu.

Po dobrem desetletju se je Rusija spet pojavila na evropski pozornici v svoji novi obleki in obliki. Njen zastopnik v ženevskem zboru je med drugim predložil predlog za vzajemno varnost za mir. Države naj bi opustile sklepanje dotedanjih mnogoštevilnih dvostranskih pogodb in se vzajemno zavarovale pred možnostjo nove vojne. Anglija in Francija sta predlog zavr-

Führerjev veliki govor 8. novembra:

„Odslej odklanjam vsak kompromis!“

Na predvečer 9. novembra je imel Führer Adolf Hitler v Monakovem povodom 23. obletnice narodno-socialističnega pohoda na svoje najzvestejše pristaše in sobojevnike velik nagovor. Uvodno je orisal veliki boj, ki ga je izvojeval narodni socializem od svojega postanka do prevzema oblasti v državi, in navedel svoje poizkuse, da se izogne vojni in sklene sodelovanje Anglije in Nemčije. Ko pa je vojna postala neizogibna, tako je Führer dejal, jo je sprejel z vso odločnostjo in veruje brezpogojno v zmago nemškega orožja. O trenutnem vojnem položaju je Führer navajal tudi sledeče:

„Sedanja vojna je vodila do edinstvenih zaključkov. Osebnostno ni zahtevala — kakor je bridko za poedino družino, ki je morala doprinesiti žrtve — od nemške ljudske posesti domala nikakih žrtev. Žrtve ne dosegajo niti onih v vojni 1870/1871. Množič predvidenega rezervnega moštva se nismo dotaknili, mnogi starejši letniki so bili odpuščeni, armada pa se je ojačila z mlajšim moštvom. Čudovito je, kako izgleda naša vojska, bodisi na kopnem, na morju, v zraku ali oborožena SS. Ne smemo je primerjati z leti 1914 in 1915. Gmotne žrtve so sploh neznatne. Kar smo postrelili municije, je komaj del mesečne produkcije. Rezerve so tako velikanske, da sem moral mnogokod proizvodnjo ukiniti, ker za blago ni več skladišč. Nemška kapaciteta proizvodnje je najvišja v svetu in ne bomo je znižali, ker danes lahko mobiliziramo sile domala vse Evrope. Gmotna oborožitev torej še narašča. Tako smo pripravljene na bodočnost kot še nikdar poprej. In da vojaštvo iztrabi vsak dan, ve vsak vojak. Prvi vojaški instrument sveta se trajno zboljšuje in popravlja. In ko napoči ura velike zastavitve, bomo dosegli enake uspehe, kakršne imamo za seboj. Vse smo temeljito pripravili, da bomo delo izvršili hitro in pogumno.“

Še jih bomo izzvali, te mednarodne kapitalistične lažnike. Pred 8 in 6 meseci je Churchill izjavil, da so v enem mesecu uničili 50% nemških podmornic. V naslednjem mesecu ni mogel reči spet 50%, ker bi jih potem ne bilo več. Zato jih je bilo v naslednjem mesecu le še 30%, mesec pozneje pa 10%. Sedaj pa priznava ta največji lažnik svetovne zgodovine, da je naših podmornic več, kakor jih je prvotno

ni. Zanimanje za Sovjetsko Rusijo pa se je večalo in zapored so Moskvo obiskovali angleški in francoski diplomati, med prvimi le uradniki nižje vrste, in se potegovali za novo prijateljstvo. Sovjetska vlada je od Anglije zahtevala vrnitev ob Baltiku izgubljenega ozemlja. Ko je šlo za pomoč Poljski, je Poljska stavila svoj pogoj, da pri sovjetski pomoči ne sme noben ruski vojak stopiti na poljska tla. Tako je razvoj dosledno vodil do 21. avgusta 1939. leta, ko je dospel v Moskvo nemški zunanji minister v. Ribbentrop. Dva dni nato je bil podpisan dogovor o prijateljskem sporazumu med Nemčijo in Sovjetsko Rusijo. Iznenadenje, ki ga je ta dogodek vzbudil po vsem svetu, je bilo splošno. Za dobro poučene pa ta pogodba ni bila nikako presenečenje, marveč ena, seve velika točka doslednega razvoja. S prijateljsko pogodbo z Nemčijo je Rusija dobila vse to, česar ji Anglija ni hotela priznati, in to brez človeških žrtev. In dobila je mirnim potom še več.

bilo. Nima pa pojma, koliko jih je več. Nekega dne ne bo več Churchilla, nemških podmornic pa bo še in še. Sedaj se je vrgel na zračno vojsko, na orožje, koder je Anglija napram nam najslabša. Skozi leta sem svetu predlagal, naj se vojna z bombami ukine predvsem proti civilnemu prebivalstvu. Anglija je odklonila. Prav! Ker angleška letala podnevi nemške zemlje ne morejo doseči, se je Churchill spomnil na nočne napade na civilno ljudstvo. Osem dni sem opazoval. Po napadih na ljudstvo ob Renu in v Westfaliji sem gledal še 14 dni in si mislil: ta mož je znorel, ker vodi vojno, ki more uničiti samo Anglijo. Tri mesece sem čakal in končno dal povelje: **Boj sprejem in sicer z odločnostjo, s katero sem sprejel še vsako vojno.** To se pravi: **boj do skrajnosti. Z zračno vojsko so hoteli Nemčijo uničiti. Pokazal jim bom, kdo bo uničen!** Angleški narod, katerega samo pomiljujem, se zato lahko zahvali nadzločincu Churchill.

Obžalujem, da zahteva zračna vojna tudi žrtve na naši strani. Toda jaz poznam narodno-socialistično Nemčijo — samo Churchill je ne pozna. Menil je, da bo zrahljal nemško ljudstvo, a je pozabil, da je to drugačna Nemčija. Ta Nemčija postaja z vsako bombo bolj fanatična, njena sila za odločitev se samo krepi. Predvsem pa ve: Tako zločinstvo je treba končnoveljavno odpraviti. In za to smo odločeni!

Moj nespremenljivi sklep je, da vodim boj do jasnega zaključka. Kot sem kot narodni socialist v boju za Nemčijo odklanjal vsak kompromis, odklanjam odslej tudi tod vsak kompromis. Tolikrat sem ponudil roko, bilo je zaman. Hoteli so to vojno in naj jo imajo. Nemški narod jo bo vodil do konca. Odstraniti je treba nevarnost, da se po dveh ali treh letih najhujše napetosti zadeva prične znova. Nemški narod hoče imeti končno mir, ki mu bo omogočil delo in ki bo onemogočil mednarodnim zločincem hujskanje drugih narodov proti nam. Jaz bi bil srečen, če bi spet mogli delati, kakor sem prej delal za svoj narod. Toda ti mednarodni zločinci so hkrati največji vojni dobičkarji. Njim pripadajo tovarne, oni zaslužijo. To so isti ljudje, kakršne smo nekoč imeli v Nemčiji. S temi je mogoča samo ena odločitev: eden se mora zlomiti. In ta pod nobenim pogojem ne bo Nemčija!“

Trenutno čujemo o ameriških prizadevanjih v Moskvi. Gotovo je eno, da sovjetske politike, tičoč se Evrope in njenih odnošajev do evropskih držav, ne bodo spremenila. Iz povedanega namreč izhaja jasno, da stremi Sovjetska Rusija za tem, da na kolikor mogoče miren način doseže izpolnitev vseh tistih obvez, ki si jih je bila carska vlada izgovorila za pomoč v svetovni vojni. Jasno je tudi, da vočigled takemu dejstvu Angliji spričo novonastalega vojnega konflikta na skrajnem evropskem jugovzhodu in spričo vojaške zaostritve v Prednji Aziji nikakor ne more biti prijetno.

Stalinu, gospodarju Sovjetske Rusije, pripisujejo razne knjige naravnost trdo odkritosrčnost. Sam pravi nekje, da je dober tisti pogum, ki storjene napake prizna in išče sil za njihovo odpravo. Če prenesemo to lastnost v politično življenje Rusije zadnjega desetletja, smo morda zadelj jedro politike Sovjetske Rusije.

Molotov v Berlinu.

Te dni je dospel v Berlin predsednik sveta ljudskih komisarjev Molotov. V njegovem spremstvu se nahaja 32 visokih sovjetskih uradnikov. S sovjetsko delegacijo je prispel v nemško prestolico tudi nemški poslanik v Moskvi grof Schulenburg. Nemški poročevalski urad javlja o sestanku, da bodo zastopniki obeh držav izmenjali medsebojno svoje misli ter nadaljevali in poglobili medsebojne stike.

23. obletnica Rusije.

7. novembra je Sovjetska Rusija praznovala svojo 23. obletnico. Na predvečer se je vršilo v drž. gledališču v Moskvi svečano zborovanje, katerega so prisostvovali poleg članov vlade in strankinega vodstva tudi diplomatski zastopniki drugih držav. Predsednik vrhovnega sovjeta, Kalinin, je podal gospodarsko in politično poročilo, naglašal veliki napredek Rusije v teku dveh desetletij in k svetovnemu položaju naglasil rusko stališče: Sovjetska Rusija ostane strogo nevtralna. Vendar je po vojni prizadeta vsaka država. Mednarodni položaj pa Rusiji ne dovoljuje vloge ravnodušnega opazovalca in njena naloga v bodoče je, da se gospodarsko in vojaško krepi naprej. Dan navrh se je vršila parada rdeče vojske kateri je prisostvoval Stalin sam. Parade so se udeležili pretežno motorizirani oddelki.

Na frontah.

Vojna proti Angliji. — Nemška vojaška poročila zadnjih dni javljajo ostre napade nemških pomorskih sil. Tako je bila v Severnem Atlantiku potopljena skupina angleških ladij s skupno 86.000 BRT. Zahodno od Irske sta bili potopljeni 2 trgovski ladji. Ob ustju reke Temze so napadali ladje nemški strmoglavci in zadelj več trgovskih ladij ter poškodovali križarko z 10.000 BRT. Posebno hud je bil napad strmoglavcev dne 8. nov. ob vzhodni angleški obali in dan navrh zahodno od Irske. Bombniki so nadaljevali napade na London in druga angleška oporišča. — **Fronta v Grčiji.** — Italijanska vojska je nadaljevala operacije v Epiru, Ital. letala so nadaljevala z napadi na otok Krk in na važne prometne točke in proge severne Grčije. Vodstvo ital. čet na grški fronti je medtem prevzel general Soddu. — **V Afriki.** — V sev. Afriki so ital. letala napadla oazo Siwah. Motorizirani nasprotni oddelki so bili zavrtnjeni. Nasprotna letala so napadla nekatere libijske kraje, v Italiji pa Brindisi, Turin in okolico Neaplja. V srednjem Sredozemlju so ital. bombe zadele sovražno bojno ladjo ter letalski nosilec.

Iraska ostane nevtralna.

V svojem zadnjem govoru je Churchill tudi menil, da so angleški zračni in pomorski vojski potrebna tudi irska oporišča. Irski min. predsednik je nato odgovoril, da ni govora o odstopitvi irskih pristanišč, dokler je irska država nevtralna. Vsakemu tovrstnemu poizkusu bi se Irska uprla z orožjem.

Roosevelt tretjič prezident.

Predsedniške volitve v Zedinjenih ameriških državah dne 5. novembra so prinesle zmago dosedanjemu predsedniku Rooseveltu. Prvič v ameriški zgodovini je bil taisti predsednik izvoljen za 3. periodo. Udeležba pri volitvah je bila rekordna, sodijo, da je volilo skupno okrog 50 milijonov državljanov. Volilci so volili 531 volilnih mož in od teh je 447 demokratov in 84 republikancev. Razlika v volilnem izidu pa znaša le 4 do 5 milijonov volilcev. Demokrati so si priborili tudi večino v

poslanski zbornici kakor v senatu. Po volitvah je notranji minister odstopil, da omogoči Rooseveltu sestavo nove vlade.

Velik potres v Rumuniji.

Rumunijo je zadela huda nesreča. V noči na nedeljo se je zemlja v več zaporednih sunkih silno stresla. V številnih mestih so bile porušene ali poškodovane stotine poslopij. V Bukarešti je poškodovana večina hiš, smrtnih žrtev je nad 600. To je največji potres, kar ga pomni Rumunija.

Chamberlain je umrl.

V soboto zvečer je umrl bivši angleški min. predsednik Neville Chamberlain. Bil je svoječasnno zagovornik angleško-nemškega prijateljstva, a je pozneje nekoč izjavil, da bi rad doživel dan Hitlerjeve propasti. Zgodilo se je obratno.

Teden v besedi.

Minulo sredo so Londončani doživeli svoj 311. zračni alarm.

Švica je z 7. novembrom odredila zatamnitev na vsem svojem ozemlju.

V Belgiji je bil objavljen zakon, ki izloča Jude iz javnega življenja.

Judovske trgovine v Parizu morajo biti z novembrom javno označene.

4 belgijske visoke šole so bile na ukaz vojaškega poveljnika spet otvorene. Istočasno je predvidena izmenjava nemških in belgijskih profesorjev.

Po italijanskem uradnem poročilu je izgubila Italija doslej 9 podmornic, a potopila 19 angleških.

Italija je prepovedala vse švicarske liste z razlogom, da pišejo v nasprotju z italijanskimi interesi.

Kalinin, predsednik vrhovnega sovjetskega sveta, je podelil povodom 23 letnice sovjetske revolucije maršalom Vorosilovu, Budjeniju, Timošenku, Kuliku in Sapoženkovu novoustanovljeni sovjetski red maršalske zvezde.

Preko Jugoslavije je 6. novembra dopel iz Grčije v Italijo poseben vlak z italijanskim poslanikom, 300 Italijani in 61 nemškimi državljani. Dve uri pozneje je pasiral Beograd vlak iz Rima, v katerem so bile poleg grškega poslanika tudi 3 hčerke grškega kralja Jurija, ki so bivale v Florenci.

Med Jugoslavijo in Grčijo vozi dnevno 1 vlak, ki prevaža pošto in redke potnike.

Dr. Goebbels je predzadnji terek obiskal Prago in posetil protektorja v Neuratha in drž. prezidenta dr. Hacho.

Španska vlada je minuli ponedeljek svečano proglasila pridružitve afriškega Tangerja k španskemu drž. ozemlju. Tanger leži nasproti Gibraltarju in so ga španske čete že pred meseci zasedle.

V Jugoslaviji bivajoči Angleži se po vesteh nemških listov odpravljajo iz države.

V Sibiriji je izbruhnil izreden mraz. Na desetisoče severnih jelenov se pomika proti jugu. Čredam sledijo volkovi.

Nizozemska vlada je dala dvigniti 1400 ob izbruhu vojne potopljenih ladij.

65 dni je vozil egiptovski parnik „El Nil“ okoli Afrike v Ameriko, dočim traja vožnja skozi Sredozemlje v Ameriko le dobra dva tedna.

Jugoslovanska vlada namerava izvesti strogo nadzorstvo nad prodajo važnih življenjskih potrebščin.

Karpatki Nemci v Slovaški imajo nalogo, da v svoji državi udeležijo narodno-socialistične vzore, tako je naglasil nemški vodja v Slovaški, Karmasin.

Führer je brzojavil japonskemu cesarju svoje čestitke povodom glavne proslave 2600 letnice Japonske.

Nehru, bivši prezident indijskega kongresa, je bil vsled neposlušnosti nasproti postavi obsojen na 4 leta zapora.

V državi Washington se je zrušil viseči most preko reke Pugetsund, ki je bil tretji največji most te vrste.

Na Japonskem bodo izožili prodajo tobaka, katerega konzum je s pričetkom vojne znatno narasel. Zaenkrat so tobakarne določene dni v tednu zaprte, nameravana je tudi prepoved kajenja na cestah in v uradih.

Šef rumunske vlade, general Antonescu, prispje jutri v Rim na važne razgovore z ital. voditelji.

Iz naše države

Dr. Ley o socialno-političnih načrtih.

Dr. Ley, drž. organizacijski vodja, je podal začetkom minulega tedna zanimive podatke o bodočih socialno-političnih zasnovah nemške vlade. Osnutek obsežnega starostnega zavarovanja je že izdelan in bodo v zavarovanju zapopadeni vsi delovni sloji od delavcev in kmetov do uradnikov. Pripravljajo nadalje načrte o nadzorstvu narodnega zdravja, o ureditvi primernih počitnic za vse zaposlene in o izpolnitvi prostega časa. Po vojni bo odpravljena obveznost zaposlitve v določenem področju. Tudi vprašanje družinskih stanovanj bo velikopotezno rešeno. Nemška del. fronta ima za prvo gradnjo okrevališč, hotelov, kopališč, počitniških ladij i. dr. pripravljenih 6,5 milijard mark.

125 letnica dunajske tehnične visoke šole.

Dunajska tehnična visoka šola je minulo sredo praznovala svojo 125 letnico. Svečanostim so prisostvovali ministri Rust, dr. Todt in Dormüller, nadalje nad 60 rektorjev nemških visokih šol ter dijaška zastopstva iz vseh sosednjih držav. Rektor dr. Haas je podal zgodovino zavoda, nakar je prosvetni minister navajal nove smerice znanstvenega študija in podčrtal pleme kot temelj vsega duševnega življenja. Dr. Todt je poudaril potrebo vzgoje narodno-socialističnih inženjerjev, ki bodo poleg narodno-socialističnih pravnikov, zdravnikov in narodnih ekonomov skrbeli za blagor nemškega naroda. V vrsti častnih predavanj je bilo tudi predavanje univ. profesorja dr. M. Vidmarja iz Ljubljane.

O poštnem prometu z inozemstvom.

Nemški listi so v minulih dneh priobčili 10 zapovedi, veljavne za poštni promet z inozemstvom. Navajali so med drugim sledeče dolžnosti: Vsako neposredno in posredno prenašanje novic v sovražno inozemstvo je prepo-

vedano. V nesovražno inozemstvo naj se novice sporočajo samo v najnujnih slučajih, a naj se pisci varujejo izjav o vojaškem, gospodarskem ali političnem položaju, ki so v škodo države. Zasebniki se v poštnem prometu z inozemstvom poslužujejo samo dopisnic ali pisem, časopise in knjige smejo pošiljati v inozemstvo samo založbe in knjigarne. Nikar pošiljati razglednic ali fotografij. Pisava na dopisnicah in v pismih bodi dobro čitljiva, kuverte naj so nepodložene. Naslov odpošiljateljev bodi popoln. Znamke prilepi na dopisnico ali pismo poštni uradnik, ki zahteva legitimacijo in sliko.

Nekaj o božični pošti.

Drž. pošta opozarja že danes na predčasno odpravo božičnih zavojčkov. V času od 12. do 24. decembra bodo njeni uradi sprejemali zavojčke tudi izven uradnega časa in to brez posebnih pristojbin. Tiskovine v množinah se od 15. dec. do 2. januarja ne sprejemajo. V zadnjih dveh predbožičnih nedeljah bo pošta zavojčke dostavljala.

Olajšava pri vojaški pošti.

Dovoljeni so spet poštni zavojčki do 1000 g, namenjeni z fronte v domovino ali obratno.

Veseli iz Jugoslavije

Drž. odlikovanje Mohorjeve družbe.

Na predlog prosvetnega ministra so kraljevi namestniki odlikovali Družbo sv. Mohorja v Celju o priliki njene 80 letnice z redom sv. Save prve stopnje za zasluge, ki si jih je vseslovenska knjižna družba stekla za podvig slovenske kulture. Visoko odlikovanje je predal slovenski ban dr. Natlačen odbor Mohorjeve družbe na slavnostni seji dne 4. t. m. Seje sta se poleg drugih predstavnikov udeležila tudi beograjski škof Ujčič in lavantinski škof

Tomažič. Ban dr. Natlačen je v posebnem govoru orisal pomen prosvetnega dela družbe med Slovenci od njenega postanka do 80 letnega jubileja.

Belgrajska občina bo prehranjevala 3200 šolskih otrok.

Jugoslovanska prestolnica ima nad 93.000 šolarjev. Od teh jih pripada okrog 85.000 revnim slojem. Pri tem je zanimivo, da imajo delavske družine povprečno po pet do šest otrok. Danes obstoji v Belgradu nekaj manjših kuhinj, v katerih dobivajo najrevnejši otroci hrano zastoj. Znaprejš pa je belgrajska občina sklenila, da bo prehrano šolskih otrok, ki se je doslej izvajala brez posebnega načrta in ni bila popolna, vzela popolnoma v svoje roke. V ta namen bo ustanovila centralno šolsko kuhinjo, iz katere se bo nosila hrana v šole, ki še nimajo svoje kuhinje. Tako bo lahko občina preko svojih kuhinj oskrbovala 3200 revnih šolskih otrok s hrano. Krediti v znesku 2.040.000 Din. so že zagotovljeni.

Najstarejši slovenski denarni zavod.

Dne 4. novembra 1940 je preteklo 120 let, odkar je začela poslovati v Ljubljani sedanja Hranilnica dravske banovine, pod imenom Ljubljanska hranilnica. Ljubljanska hranilnica je bila za dunajsko druga hranilnica v Avstriji, njeno delovanje pa je bilo za ves čas njenega obstoja izredne važnosti za slovensko ozemlje, posebno pa za razvoj Ljubljane. Danes spada Hranilnica dravske banovine med največje in najvažnejše denarne zavode v Sloveniji.

Kongres zveze avtomobilskih podjetij.

Te dni je bil v Mariboru kongres „Zveze avtomobilskih podjetij v Jugoslaviji“. Kongres se je bavil predvsem z reorganizacijo ureditve javnega avtomobilskega prometa v državi. Med drugimi je bil stavljen predlog, da se današnja mala avtomobilska podjetja združijo v eno samo veliko podjetje bodisi na združni bodisi na delniški podlagi.

Enotna moka po vsej državi.

Po poročilih jugoslovanskih listih je pričakovati v najkrajšem času uvedbe enotnega mletja moke. Istočasno bodo določene nove cene moke, ki bodo nekoliko višje kot sedanje.

To in ono. Pri meddržavni nogometni tekmi med Jugoslavijo in Nemčijo v Zagrebu je zmagalo jugoslovansko moštvo z 2:0. Zaradi povečanja tovornega prometa je bilo ukinjenih nekaj potniških vlakov. — Zaradi trajnega deževja so vsi potoki in reke v Črni gori prestopili svoje bregove. Več naselij so morali izprazniti in so si prebivalci poiskali zavetja v višje ležečih krajih. — Nad Belgradom je te dni divjal hud vihar, ki je napravil mnogo škode in med drugim podrl veliko avtogaražo, ki je zasula 20 avtomobilov.

Podlistek

OTROCI SOLNCA

Novela.

Spisal Ivan Pregelj.

(8 nadaljevanje.)

„Da, gospodične, živeli smo na Dunaju! Tokrat, ko sem prišel jaz gori, so bile sicer prave stare hiše že izumrle. Ampak nekaj jih je bilo še ostalo. Enega se dobro spominjam. Sešla sva se v kabaretu. Potem sem mu posodil petnajst čukov. Zato je tisto noč plačeval še zame. Strašen človek, vam rečem. Korenito sva delala tisto noč. Prvo sva v petih ulicah zvonila in zbudila vse vratarje. Potem sva luči ugašala. To se pravi: jaz sem moral stati na straži, a Poznik — pardon — nomina sunt odiosa — moj tovariš je medtem plezal na svetilnike. Potem sva se tepla — homersko življenje, gospodične.“

Kakor da je pravkar slišala, sliši Helena glas drobne črnolaske, ki je vprašala onega z zalisci:

„Ali ti je pa vrnil tistih petnajst čukov?“

In zopet je govoril oni s svojim čivkajočim glasom:

„Deset samo. Pet jih je unesel. Ha-

haha! Saj jih ni samo meni. Bogve, koliko je bil dolžan! Saj si je izposojal še pri cestnih.“

„Pri cestnih? Kako to?“

„He! Prav lahko. Lep človek, lepa močna postava. Ali mislite, da Vam takale dekleta s ceste ne morejo ponoreti? Ne poznam jih sicer, toda bral sem, da so čudovite sentimentalke med njimi, zares dame s kamelijami.“

Tako se je spominjala Helena. Zato je trpela in jokala.

„Lenčka,“ je zaklicala tedaj Slavica sočutno in solzna. „Ne misli, da sem tako otročja! Smeš se mi zaupati, Lenčka, povej, Lenčka, razodeni!“

Sunkoma je vstala Helena in uprla svoje oči mimo Slavičinega obraza v Bogorodico v kotu. In Helenine oči in oči na sliki so se srečale, čudne oči v čudnem pogledu: oči mlade žene, ki ljubi, oči mlade matere, ki se boji ...

Tiho je sklonila Helena glavo, stisnila roko svoji polisestri in šepetnila: „Pojdive spat!“

Luč je ugasnila. V somraku rdeče svetiljke ste razvezali gornja oblachila in utonili v belih blazinah. Nekaj časa je bila Slavica tiha. Šepetala je skrivoma svojo tiho molitev, ono isto kakor v četrtem letu svoje mladosti:

„Angelček varuh, ti mene varuj nočjo to noč, kakor si ti mene varoval denes ta dan!“

Ko je domolila, se je okrenila in je vprašala:

„Helena, ali veš, kaj pomeni gloriosa?“

„Ne vem.“

„Latinsko je in pomeni to, kar Slavica,“ je razlagala mlajša sestra.

„Spi zdaj!“ je rekla Helena trudno. Ura iz cerkvenega zvonika je jeknila poldveh ... Nekak zategnjen, nečloveški glas se je razlegel odnekod. Helena se je zdrznila in se dvignila.

„Ah,“ je zašepetala pomirjeno, „to poje naš Jane, naš prismojeni mlinar svoji santji, svoji Mežnarčevi Tini.“

Tiha, blažena trudnost ji je začela razvezovati ude v topel pokoj. Nekaj sladkega ji je napolnilo vse telo.

„Danes ob šestih se sestaneva s Francetom na maminem grobu!“ je čuvstvovala že rahlo nezavestna, „... na grobu ... na grobu ...“

Nenadoma jo je vrglo kvišku iz blazin. Vsa soba je bila polna kričave pesmi, ki je kipela od zunaj gori. Helena je zagledala Slavico ob oknu.

„Kaj je, Slavica?“ je vprašala plaho. „Pojo,“ se je hihitala Slavica. „Ti moj ljubi Bog, kako so pijani. Edini Poznik je še nekam trden. Ampak, Škorenček! Ljubi Bog, Škorenček! Torej taka šleva si, ti potuhnjeni svetnik.“

Helena si je zatisnila ušesa.

„Hudič,“ je slišala Slavica vzklikniti geometra, „znoreli smo nočjo. Molčimo!“

Toda Bradač in Sivec sta še pela. Spakovalo se jima je:

„Sladko, hep, sladko spa — hep — vaj, ce — hep — lo noč.“

Daleč nekje nad gorami se je zaobliskalo. Ali je bil žarek prvega jutra, ali odsev daljne nevihte? Živo je žuborela voda sredi trga pred Koširjevimi v leseno korito. V lipi nad koritom je zatrepotalo. Prvi ptiček se je zbudil, zacvrkotal in zaspal znova.

Vinska pesem je nenadoma utihnila. Zategnjeno, živinsko je zarezala strahotna melodija od vode, od mlina. Mlinar Jane, ki se je bil nalil s špiritom, razredčenim z vodo, je tulil svojo blazno strast v šum jezov in klopotaenje mlinskih kamenov. Vlaga, ki je ležala v ozračju, mu je živeje kot sicer, kadar je pil, razburjala ubite živce ...

* * *

Jutro je sinilo trudno, škrto v nadležno meglico, ki se je koprenasto razgrnila pod neбом kakor otava za kosci. Geometer Poznik je hodil že dobro četrt ure na pokopališču v rebrni nad cerkvijo. Od križa do križa je stopal in bral obledele napise in mrmral:

(Dalje sledi.)

Zgovorno dejstvo.

Tiskano besedo so nazvali peto svetovno silo. Izum tiskarskega stroja je nedvomno ena največjih pridobitev sodobne civilizacije. Knjiga, nekoč dragoceno imetje nekaterih srečnih izbrancev, je postala ljudska lastnina. Po njej se je duševno obzorje ljudstev nenavadno razširilo in po dobri knjigi se je ljudska kultura neizmerno poglobila in dvignila. Sodobnemu človeku je tiskana beseda njegov šest čut, brez katerega bi bil pravcati duševni invalid. „Knjiga in meč“, tako so nedavno zapisali nemški listi, „sta nemškemu narodu priborila njegovo veljavo in jo bosta ohranjala tudi v prihodnosti“. Enako upravičeno bi smeli soditi o pomenu svoje knjige tudi vsi ostali civilizirani narodi.

Kako je pri nas s knjigo? Kaj in kako se čita na ozemlju, poseljenem z ljudstvom slovenske govornice? Pred meseci smo se v okviru naše prosvetne organizacije lotili tega perečega problema in s pomočjo zbranih podatkov splošno ugotovili zelo opasno dejstvo: Koroški Slovenci malo berejo! So v predelih ljudstva slovenske govornice vasi, kjer je knjiga prava redkost, in so družine, kjer knjig sploh ne berejo. So spet naselja — ponajveč so tam sedeži slovenskih kulturnih društev — koder se razmerno dovolj bere in kjer imajo v domovih urejene svoje, četudi morda skromne družinske knjižnice. Najslabše je glede berila v krajih ob jezikovni meji. Tod se je razpasla nekaka duševna malomarnost in ljudje segajo kvečjemu za kakim listom, katerega prelistajo v par minutah, ali pa si bežno ogledujejo v gostilnah se nahajajoče ilustracije. O pravem branju in o izobrazbi potom tiskane besede v teh krajih ne more biti govor. Vpliv tiska se čuti tudi brez stikanja in vpraševanja po domovih. Koder berejo redno svoj list in sežejo v svojih časih tudi po vzgojni, leposlovni ali strokovni knjigi, tam so odprti za vsa dogajanja okoli sebe, radi se menijo o perečih vprašanih vseh mogočih življenjskih področjih, z razumevanjem sledijo predavanjem in govorom, so — tako pravimo — na tekočem. Sleherni poziv državne oblasti, objave raznih poklicnih organizacij in še dobronamerne prošnje kulturnih ustanov v takih krajih ne ostanejo brez odmeva, ljudje so polno udruženi v sodobno življenje in ga s svojo zdravo razsodnostjo celo in še prehitujejo. Kjer pa se nič ne bere, so ljudje duševno zanemarjeni, dostopni za plehke domisljice neduhovitežev, notranje neurejeni in zunanje čudno omahljivi.

Vprašajmo se za vzrokom pomanjkanja interesa za redno berilo. Nemški znanstvenik Grentrop se je tega vprašanja lotil z dušeslovne strani, ko pravi v svoji sloveči razpravi o materinem jeziku to: „Človek se v svoj materni jezik narodi. Materna beseda mu je položena v naročje liki dediščina, vendar si jo mora nato pridobiti s svojim trudom. Izvzemši telesa in duše je jim trudom. Ljudstvo, ki je zavrglo svojo prirojeno besedo, je zavrglo tudi svojo inteligenco in mora duševno otopeniti.“ Slična mnenja so izrazili tudi drugi veliki nemški možje kot Jakob Grimm, Karl Vogt ali Weissgerber. — Aboot bi sedaj bilo od nas, če bi temu odstavku pridružili naše tožbe glede ljudskega šolstva od njegovega postanka do danes. V tem času in na tem mestu bi bilo tudi neumestno razpravljati o naših ljudskošolskih težnjah. Pribiti pa hočemo dejstvo, da je spoštovanje materne besede najožje povezano z razvojem narodne inteligence in predpogoj interesa za redno berilo knjig in časopisov.

Še drugo nič manj zgovorno dejstvo moramo zabeležiti. Koder se v družinah nahaja dovolj slovenskega berila, vlada tudi interes za nemško čtivo in so ljudje vsaj delno zmožni pismene nemščine tudi v tisku. Strokovno glasilo državne kmečke organizacije ima svoje najzvestejše bralce v družinah, v katerih spoštujejo podedovano materno besedo s prebiranjem našega slovenskega tednika in slovenskih knjig,

med slednjimi predvsem Mohorjevih. Zgoraj omenjeni stavek nemškega znanstvenika, da zavrne narod s svojo materinščino tudi svojo prirodno inteligenco, najde torej svoje drugo, še značilnejše potrdilo. Zavedni krog slovenske narodne družine pa sme biti tovrstnega, visokega obvladanja državnega jezika iskreno vesel.

Pridružiti moramo prošnjo za rastočo mladino. Naj postane polnovreden član svoje domovine in svoje države! Razvoju in dogodkom velikega časa

Čirom naše zemlje

Dolina reke Zilje ne slovi samo po svojem korenitem rodu in njega nošah in običajih, ne samo po svojih težkih konjih, marveč tudi po svojih planinah. Planšarstvo je važen kos ziljskega gospodarstva. Domala vsaka večja vas se ponša s svojo podružnico na planini, ki je nekaka miniatura vasi v dolini. Brška, bistriška in zahomška planina so zaslovene daleč naokoli tudi kot pri-

fol. Messner.

znana letovišča in zimsko-športni paradiži. Pa med brško in zahomško planino je skrit še mnog dragocen biser, med njimi najlepši na severovzhodni strani znamenitega ziljskega Poludnika: dovška planina. Je to prava gorska vasica z ličnimi planinskimi kočami, katere nazivajo Ziljani s starodavnim imenim „fače“. Tod je poletno kraljestvo „pvaninčič“, brkih planinskih gospodinj, ter njihovih mukajočih in rezgetajočih čred.

Slovenskim rojakom, zaposlenim v Nemčiji, smo s pomočjo nekaterih naših dobrotnikov mogli dostaviti prvo pošiljko slovenskih knjig. Sedaj smo sprejeli od njih pismo pristrčne vsebine, v katerem pravijo med drugim: „Ker se nam ni mogoče zahvaliti vsakemu darovalcu sprejetih knjig posebej, izrekamo svojo pristrčno zahvalo preko cenjega slovenskega tednika „Koroškega Slovenca“. Knjige smo razdelili med tukaj bivajoče slovenske družine, ki so z največjim veseljem segle po njih. S slovenskim čtivom si krajšamo čas v tujini. Prijeten je občutek, da je še usmiljenih src, ki imajo čuta za rojake v tujini. S svojim darom ste razveselili stotino slovenskih delavcev-rudarjev, kajti slovenske knjige jim pomenijo bogastvo neprecenljive vrednosti. Ko bodo knjige prebrali prvi, jih dostavimo rojakom v drugih krajih, da tako še njim privoščimo par veselih, domovini posvečenih uric. V imenu vseh sedanjih in tudi bodočih bralcev se za lepi književni dar toplo zahvaljujem in dobrotnikom iz srca pravim „Bog plačaj“ ter jim rojake v stari Nemčiji priporočam tudi v bodoče. Andrej Sever, rudar.“

Oberdörfel — Gornja Vesca (To in ono). — Koncem oktobra se je poročil dobro znani kolarski mojster Tone Kuriselo. Dolej je imel sicer lično hišico, pa je bil „pvubč koj sam“. Njemu in njegovi ženi želimo vse najboljšo! Naj bi se mu rodilo 7 sinov, enakih mojstrov ko on, da bo lahko ustregel vsem svojim odjemalcem. — Pri Spen-dirju so dobili po 17 letih krepkega dečka-naslednika. Naj bi bil kot njegove sestre priden, vljuden in pošten! Na Gori so umrli Premrvova mati. Bila so zelo skrbna, delovna in verna. Zaslужili so miren kotichek na svoj življenjski večer. Bog jim daj večni mir! — Med otroci se je pojavila davica. K sreči se ni premočno razširila. — Gospodarsko dobro napredujemo. Silosi se udomačujejo in več bo mleka v zim. — Naš avtobus do menda v zimi vozil do Vesce, s čimer nam bo zelo ustrezno, ko pa smo imeli prej tako daleč do kolodvorov.

naj sledi tudi s pridnim prebiranjem sodobne tiskane besede, ki je vztrajnejša od govorov in razgovorov. Zato ji posredujmo v smotrni in dosledni samopomoči spoštovanje in znanje njegovega materne jezika, kajti le-to znanje jo bo usposobilo, da bo kulturno dozorela in dorasla v svojem narodu in da bo s pridom in koristjo zamogla se posluževati tudi nemškega jezika bodisi z zasledovanjem nemškega strokovnega in drugega čtiva bodisi z drugovrstnim uveljavljanjem slovenskega ugleda.

Pevci in pevke! — V četrtek, dne 28. t. m. se vrši v prostorih Slovenske prosvetne zveze v Celovcu tečaj osrednjega pevskega zbora. Udeležijo se ga lanski tečajniki in novi pevci (pevke) — interesenti.

Eberndorf — Dobla ves. Po daljšem presledku naj cenjeni bralci našega priljubljenega tednika tudi od nas kaj izvejo. — V tem letu imamo za seboj tri smrtne slučaje. Izgubili smo v najlepši dobi se nahajajoče gospodarje. Prvi je bil Jože Šajn, pd. Čemer v Lovankah, star 55 let. Bil je dober gospodar, zaveden in veren, stalen naročnik „Koroškega Slovenca“. Zelo se je zanimal za vse pojave našega narodnega življenja. Zapušča vdovo in 4 nedorasle otroke. Da bi ga posnemali v verskem in narodnem oziru! — Drugi je bil žrtev dolge bolezni, jetike, krog 37 letni mladi posestnik Kranjčičeve kmetije v Bukovju, Janez Hotimec. Bil je vzoren, umen in napreden gospodar. Svoji družini je bil ljubezniv oče, svojemu narodu zvest sin. Med gospodarji je slovel kot izkušen prašičerejec. Zanimal se je za razne prašičje pasme in jih z velikim uspehom gojil. Veliko se je trudil s popraviljanjem in preureditvijo gospodarskih poslopj prav do svoje zgodnje smrti. Mnogo je bral, bil stalen naročnik „Kor. Slovenca“ in član Mohorjeve družbe. Bil je tudi dober pevec in vodja svoječasno v našem društvu obstoječega pevskega zbora. Zapušča mlado ženo in pet malih, neprekrbljenih otrok, starih 2 do 7 let. Posestvo in posebno družina ga bosta težko pogrešala. — Tretja žrtev bele žene je bil pd. Kranjc v Zg. Podgradu v škocijanski župniji. V lepi moški dobi 55 let je moral sredi naporega dela zapustiti svoj lepi dom in žalujoco družino, ki je ostala brez moškega člana v največji stiski. Neumljiva so božja pota. Bog tolaži zaostale družine, rajnim pa daj večni mir in pokoj! — Pred par tedni pa smo izročili zemlji Walburgo Pichler iz Sinče vasi. Bila je dobra žena. Veliko je storila za dober tisk in ga vneto širila v svojem krogu. Naj ji je Vsemogočni dober plačnik za njen obilni trud!

Lobnik — Lobnik pri Železni Kapli. Sredi oktobra smo pri nas veselo svatovali. Poročila sta se dva para in sicer Mihej Sadolšek, pd. Peručev v Lobniku, z nevesto Ivanka Perč, pd. Mikejevo, ter Korej Malej iz Lepena z nevesto Miciko Sadolšek, pd. Peručevo v Lobniku. Poroki sta se vršili po poročni maši, katero so okrasili pevci s svojim petjem, preč. g. dekan pa so mlada para pristrčno nagovorili in njima želeli obilo blagoslova na novo pot. Svatovanje obeh parov je bilo pri Kolarju. Namesto muzike so donesli k veselemu razpoloženju domači pevci. Mladima družinicama obilo sreče!

Ebriach — Obirsko. Koncem oktobra kmo pokopali pd. Strožekovo mater, staro 59 let. Bila je rajna mama vesela, družabna in dobra žena in jo je zato vse rado imelo. Zapušča hčerko Angelo. Na pogrebu so bili poleg številnih pogrebcev tudi kapelški pevci, preč. g. dekan pa so slavili rajneke potrpežljivost, vernost in vzglednost. Rajni materi, ki je bila tudi vrla Slovenka, bodi večni mir, Strožekovim naše toplo sožalje!

Eisenkappel — Železna Kapla. Minuli teden se je v naših Kortah med tamošnjimi drvarji firme Leitgeb pripetila huda nesreča. Delavci spravljajo tod les v dolino. Zaposlenih je pri tem tudi več inozemskih drvarjev. Pri spravljanju hlovov po strmini je sko-

čilo eno deblo iz smeri in zadelo delavca Janeza Stegiča v levo stegno ter mu zlomilo kost. Takoj navrh je drugi hlov zadel 56 letnega drvarja Milka Počrniča v prsa in mu zlomil več reber. Oba ponesrečenca so prepeljali z avtom nemudoma v celovško bolnico.

Drobiž: Celovčanka Laussegger je porodila svojega 19. otroka, kateremu je boter Führer sam. Mati je stara 38 let. — 57 letnega poštnega uradnika v. p. Šimena Čemernjaka je povozil osebni avto. Poškodbe so bile smrtne. — Dragocena knjižna zbirka bivšega benediktinskega samostana v St. Pavlu je bila pridružena celovski študijski biblioteki. — 16. novembra bo v celovškem domu Nemške delovne fronte sestanek za naglušne osebe. Na sestanku bodo predvajali posebne aparate.

Ukrepi proti ohromitvi svinj.

V štev. 43 našega lista smo kratko spregovorili o nevarni svinjski kugi, ki se javlja z znaki ohromitve okužene živali. Po „Wochenblatt des Reichsnährstandes“ posnemamo danes nekatera pojasnila o profiukrepjih proti kugi. Ohromitev svinj je nenavadno nalezljiva bolezen, povzročitelj kuge so izredno odporni proti desinfekcijam. Nahajajo se celo še v prekajenem mesu in se lahko širijo tudi po razkužitvi hlevov. Zato je klanje živali na okuženih ali osumljenih posestvih strogo prepovedano. Da se posestniki odškodujejo, je odredeno, da se izplačujejo posestnikom za vse svinje, ki poginejo med transportom v Celovec in četudi poginejo pred prihodom živinozdravnikovim, določene svote v kritje nastale škode. Vendar je glavni predpogoj izplačila, da posestniki okuženje takoj javijo. Odškodnina se ne izplača za svinje, ki so bile zaklane za izkravitvijo bodisi doma ali med transportom. Drugo vprašanje je oskrba posestnikov z mesom in mastjo. Na željo jim bo dovoljena določena količina razkuženega mesa in masti, vendar bo ta odredba uveljavljena šele po izvršenih pripravah. Posestnikom, ki utrpijo škodo vsled po transportu znižane teže živali, se dovoli odškodnina v obliki desetodstotnega zvišanja teže. Tri četrtine odškodnine se izplačajo posestniku kot predujem takoj, ko so živali zaklane, t. j. najpozneje 14 dni po transportu. Najvažnejše za posestnike pa je, da s pravočasno prijavo okuženja ali sumljivih znakov omogočijo takojšnjo veterinarsko odpomoč.

Par za smeh.

Rekrutka. Peter je bil pozvan v Velikovec k vojakom. Ko prvič delijo rekrutom črno kavo, ponižno vpraša službo vršičega podčastnika: „Kje dobim mleko h kavi?“ — „Tam, kjer odhajajo mehke naslonjace, da boste kavo lahko popili!“ se glasi trdi odgovor.

Nergač. Gospod Viktor se je vrnil iz starega rajha. Ko se znajde med gosti v domači gostilni, začne nergati: „To je krivica! V Berlinu dobivajo za teden dni cel funt mesa, pri nas pa komaj pol kilograma!“

Sveže. Gost pride v gostilno in zahteva jedilni list. Tam bere visoko učeno besedo „rumsteak“, radoveden naroči čudno jed in zabiči natakarkju: „Pa čisto sveže!“ — Natakark prikima: „Še rezgeče!“

Ubogi Tonček. Kar brez sape prihiti Tonček na kolodvor. „Ali je vlak že odšel?“ — „Seveda, zdaj gre prej. Prej je pa pozneje šel. Pozneje bo šel pa spet prej.“

Otroška logika. Sonce zjutraj na levi vstaja in zvečer na desni zahaja. Tako učijo stariši svoje malčke. Kje pa ostaja sonce ponoči? Tako si mali sami lomijo glavice. „Ponoči najbrže hiti nazaj“, meni Pepček-kratkosrajčnik nasproti svoji sestrici.

Razumljiva jeza. Gostilničar Rok zabavlja čez svojega soseda. „Ta ne bo dobro končal“, tako se huduje. „Cel ljubi dan sedi in pije. Namesto da bi oral in sejal, gre v gostilno in pije vrček za vrčkom. Namesto da bi se brigal za živino, zapravlja svoj denar v žganju. V pijanosti privabi še druge sosede in jim plačuje pijačo. Vse bo končal.“ — „Vi bi se morali takega gosta veseliti.“ — „Kako? Ko pa zahaja h konkurenci.“

Nase gospodarstvo

Odstavek iz svinjereje.

Malim pujskom se godi navadno kakor malim psičkom. Če jim je usoda naklonjena, živijo, ali pa vgriznejo po par dnevih življenjskega veselja spet v travo. Pa so pujski tudi sila občutljive živalice in dejstvo, da jih pogine na kmetiji med 20 in 50 od sto, ni nikakor slučajno. Posebno neprijetno se jim godi na velikih posestvih, kjer se ljudje ukvarjajo z vsemi drugimi skrbmi in njihov razvitek radi prepuščajo slučaju.

Koliko pujskov pogine takoj v prvih dneh, je delno odvisno od časa, kedaj svinja skoti. Po možnosti naj bi gospodarji ali gospodinjke uredili tako, da v hudi zimi ni nobenega svinjskega gnezda. Hlevske stene so v tem času običajno vlažne, toplota v hlevu je za pujske prepičla, večkratni preprih naravnost smrtonosen. Marec in april sta že ugodnejša meseca, ker se smejo po prvih tednih že veseliti sonca in svežega zraka. Isto velja za pujske v septembru in delno še v oktobru. Da so pujski odporni, je treba svinjo pravilno in močno krmiti. Po pičli in slabi krmilski svinja slabiče, zanje nima dovolj mleka in se jih rada naveliča. A tudi predebela svinja ne sme biti, ker potem lahko zvrže in tudi njen zarod je slaboten in le malo odporen. Varujmo se pri krmljenju brejih svinj še hitre menjave krme in pokladanja pokvarjenih krmil. Važno je končno, da ima breja svinja dovolj gibanja in svežega zraka.

Med skotenjem pujskov je nujna posebna skrb. Svinjerejci svetujejo, naj obesimo na steno svetilko, da zamore svinja med porodom vržene mladiče spoznati in biti dovolj previdna. Stelja za gnezdo bodi kratko narezana, ker se rojeni pujski sicer radi zarijejo vanjo in se ne morejo ogniti materi. Hlev naj je suh in prezračen. Tla svinjskih hlevov naj so lesena. Koder imajo svinjaki betonska tla, si gospodarji pomagajo s polaganjem iz desk zbitega poda. Ponekod pripravijo pujskom kakih 75 cm nad podom posebno leseno gnezdišče, ki je ob strani obito, da se ne raztresa v njem nahajajoča se stelja in da pujski ne popadajo na tla. Živali pridejo na to gnezdišče po posebni stopnici. Prednost tovrstne naprave je, da je suha, čista in topla. Pujski jo po par dneh staknejo in kaj radi uporabljajo.

Da se zarod dobro razvija, mora imeti mati dovolj mleka. V prvih tednih mleka ni mogoče nadomestiti s čim drugim. Če napade pujske driska, je temu krivo mleko, v katerem se nahajajo iz pokvarjene, slabe krme izviraajoče škodljive snovi. Čim so živali stare tri do štiri tedne, jim pomaga drobno zdrobljeno lesno oglje. Dajemo ga zmešanega v krmilu. Pujski so zelo občutljivi glede točnosti in snažnosti pri krmljenju. Ostanke razpadajočih starih krmil moramo redno odstranjevati, ker se sicer pri prasičkih rade pojavijo želodčne bolezni. V prvih tednih bodi mleko, ki ga dajemo, toplo ko kri, kar zahteva veliko skrb, ker se pri navadnem ravnanju tekoča krma hitro shladi.

V zimi vrženi pujski nimajo dovolj prilike za gibanje. Zato jim gospodarji pripravijo pri vratcih mala izhodišča na hodnik, kjer se lahko po mili volji naskačejo. Kdor nima dovolj toplih, svetlih in prostornih svinjakov, kjer je dovolj prostora za pujske, naj raje skrbi za vigredno ali jesensko gnezdo.

Marsikdo in marsikje sadijo venomer in leto za letom zelenjavo in sočivje v eno in isto zemljo. In sadeži uspevajo vedno manj. Zemlja je postala prazna in nerodovitna. Zato je potrebno in nujno, da jo nagnojimo z gnojnico, kompostom in domačim gnojem. Za to pa je zimski čas najbolj primeren. Dobro bodo učinkovala še umetna gnojila kakor kainit, kalij, tomaževa žlindra, žveplenokisli amonijak. V taki zemlji bodo zelenjave vedno dobro uspevale.

Zanimiva odredba v gornje-donavski pokrajini. Po odredbi pokrajinskega vodje Eichgruberja je bilo po vsej gornjedonavski pokrajini začrtano ozemlje okrog tamošnjih jezer v pasu 500 m naokoli. V tem pasu se odslej ne bodo več smele zidati nove stavbe. S tem naj bi se ohranile pokrajinske lepote jezer.

S priključitvijo Lotringije Nemčija ni pridobila samo važne poljedeljske dežele, ampak tudi bogate zaklade na raznih vrstah rib. Lotringijo bi namreč lahko imenovali deželo ribnikov, vsaj obsegajo njeni ribniki nad 4000 hektarjev površine. Tamkajšnji največji ribnik z 850 ha površine je bržkone tudi največji ribnik v Evropi. Pa tudi lotringijske reke in potoki so bogati na ribah, tako da znaša povprečna letna produkcija v deželi nad 240.000 kil raznovrstnih rib. Francija je ribolov zanemarjala, v novih razmerah pa se mu obetajo zopet lepši in dobičkanosnejši časi.

Tudi menjava konj je znaprej možna samo na podlagi posebnih kupnih listin, ki jih izdajajo okrožne kmečke zveze proti vplačilu 50 pf. Konji za klanje pa se lahko prodajo brez kupne listine, če jih mesar tekom enega tedna po prodaji tudi dejansko zakolje. Prodajalec ima dolžnost, da pazi, da se bo konj zaklal v predpisanem času.

Najbolj primerna shramba za zelenjavo je klet. Potrebno pa je, da jo pred zimo temeljito očistimo in po možnosti tudi pobelimo z apnom. Ako pa hočemo iz nje odstraniti prav vse škodljivce, bo najbolje, če v dobro zaprti kleti zažgemo nekaj žvepljenih niti. Čez noč bodo strupeni plini zadušili prav vse, kar je v kleti še živega. Prihodnje jutro pa bomo temeljito zračili. Šele nato lahko pričnemo s shranjevanjem. Pri tem moramo paziti, da pride v klet samo zdravo in nepokvarjeno blago, zlasti pri zelju so le trde glave primerne za daljše shranjevanje. Tu pa tam bo dobro, ako shrambo prepregledamo in jo od časa do časa tudi zračimo. Ako pa smo zelenjavo shranili na skednju ali drugod, je ne pozabimo pravočasno pokriti s slamo in papirjem, da je mraz ne skvari. Ponekod shranjujejo zlasti pesje v vlažnem pesku. Drugod zopet pokopljejo endivije, zelar, kolerabo in peteršiljeve korenice kakih 40 cm globoko v zemljo ali pa na vrtu. Jamo v zemlji pa obložijo z deskami.

Sirov krompir izborne prilike ovcam. Treba ga je samo dobro oprati in zrezati kot peso. Tudi bo dobro, če ovce pred krmljenjem s krompirjem napojimo. Sirov krompir namreč povzroča pri ovcah nenavadno žejo, da se lahko prenapijejo, če jih napajamo po krmljenju.

Sloves našega koroškega macesna sega daleč preko meja naše dežele. Na lesnem tržišču je cena macesnovemu lesu mnogo višja, kot je cena smrekovini, kar je velikega pomena za gozdno gospodarstvo alpskih krajev. Macesnovine pride razmeroma malo na tržišče, ker macesnovih gozdov ni mnogo in les počasi dorašča. Povpraševanje po našem macesnu je vedno zelo veliko. Pa to ni nič čudnega, saj velja macesnovina med našimi iglavci za najbolj trd in trajen les. Njegova uporaba je mnogostranska; uporablja se posebno tam, kjer je les izpostavljen vplivu vlage, tako za gradnjo streh, hlevov in kleti, za izdelavo skodelj in sodov, pa tudi kot nadomestilo za hrastovino pri zemeljskih, mostnih in vodnih zgradbah kakor tudi pri stavbah, kjer pride tramovje v stik z zemljo ali malto.

Če imamo v skednju premalo detelje ali travniškega sena, nam bo živina trpela vsled pomanjkanja apna. Dober gospodar si bo torej pravočasno oskrbel ogljikokislo apno n. pr. v obliki živinske krede. Pomanjkanje fosforja ima pri mladih živalih za posledico tako imenovano rahitično bolezen. Imejmo pred očmi, da sestojijo kosti po tretjini iz trdega knorplja in za dve tretjini iz mineralnih snovi in sicer največ iz apna in fosforja.

Mravlje, varuhi gozdov. Že davnaj je znano, da so gozdne mravlje koristne, ker zatirajo mrčes vsake vrste in poberejo zlasti mnogo gosonic in ličink škodljivega mrčesa. Forel je n. pr. iz-

računal, da mravlje velikega mravljišča uničijo na dan najmanj 100.000 škodljivih žuželk. Nemčija uvaža ličinke gozdnih mravelj največ iz Jugoslavije.

Malo soli pospeši prebavo, preveč jo pokvari. Omedlelim dajmo malce soli v usta, mlačni klistir zbudi omotene od zraka ali udarca. Na čebelin pik navežemo soli, kupica slane vode požene gmoto iz črev. Sol čisti in razkuži in je zato pripravna v bolniških sobah. S kruhom soli lice rdi, so dja-

li nekoč, ko je še redno stala sol s kruhom na mizi.

Celovski živinski trg. Voli A 89, B 81, C 71, D 54, biki A 85, C 67, krave A 85, B 77, C 55—65, D 46, telice A 87, B 79, C 69, svinje (150 in več kg) 116, 135—149,5 kg 116, 120—134,5 kg 114, 100—119,5 kg 110, 80—99,5 kg 104, 60—79,5 kg 100, pod 60 kg 100 pf, merjasci 104, teleta 90—108 pf, ovce 70—78 pf, ovni 78—92 pf za kg žive teže.

Zanimivosti iz vsega sveta.

Ladja v doku.

Če plove ladja dalje časa po morju, se na njenem podvodnem delu nabere cel gozd školjk, morske trave, mašu itd. Vse to pa ovira ladjo v njeni hitrosti. Zato je treba, da se ta del ladje večkrat temeljito očisti. Za čiščenje ali popraviljanje podvodnega dela ladje je treba ladjo spraviti na kopno, ali kakor pravijo pomorci — v dok. Malenkost je, potegniti čoln na suho. Drugače pa je to s pomorskim velikanom, kakršna je ladja.

Slišali ste že o čudovitem gibanju morja, ki ga imenujemo plima in oseka. Morje namreč vsakih 12 ur narašča in zopet pada. Ob francoski in angleški obali znaša razlika med plimo in oseko do 16 m, v jadranskem morju pa je znatno manjša. Ravno to gibanje morja spretno izrabijo pomorci, da spravijo tudi najtežjo ladjo na suho. Tik obale izkopljejo vilkanski bazen in ga po prekopu spoje z morjem. Ko morje narašča, vdre morska voda po prekopu v bazen in ga napolni. Vlačilci potegnejo tedaj parnik v ta prostor, kjer ga potapljači podpro s posebnimi gredami in tramovi. To pa zato, da se kasneje, ko ob oseki morska voda zopet odteče, ne bi prevrnil. Čim je torej bazen prazen in parnik na suhem, preklop z zatvornicami zapro, da ob prihodnji plimi voda ponovno ne vdre v bazen.

Ladja je sedaj na suhem. Mornarji ter posebni delavci-specijalisti se vržejo takoj na čiščenje in popraviljanje podvodnega dela broda. Delo pa mora iti urno od rok, dela se noč in dan. V nekaj dneh je ladja očiščena in zopet sposobna za vožnjo. Če pa so popravila večja, n. pr. pri strojih, kotlih, poskrbe zanje tvornice, ki so vedno v bližini doka. Ko so naposled vsa popravila opravljena, odpro zatvornice in ob prihodnji plimi napolni morje zopet bazen. Ladja zaplava v morje.

Tak bazen, izkopan na suhem, se imenuje „suhi dok“. Povsod pa morsko obrežje ni pripravno za tak „suhi dok“, posebno kjer je obrežje strmo in skalnato. Tu so pametne glave napravile tako zvani „plavajoči dok“. To je velikanska odprta zgradba v obliki črke U. Ta velikan je tako zgrajen, da lahko plove daleč na odprto morje, kjer se zasidra. Kadar hočejo spraviti ladjo v tak dok, ga potopijo za par metrov. Tedaj zavlečejo vlačilci ladjo v dok, ki se nato dvigne. Ladja je na suhem — in že lahko pričnemo s čiščenjem in popravili.

Plavajoči dok ima to slabo stran, da je zelo drag. Pa še nekaj. Suhi dok lahko sprejme največje ladje, plavajoči dok takšnega obsega pa je skoraj tehniško neizvedljiv. Za ladje preko 30.000 ton plavajoči dok ni več pripraven.

Avstrijsko granato še iz zadnje svetovne vojne je vrglo morje pred nedavnim na suho pri vasi Rogoznica pri Šibeniku. Granato so po naključju prvi našli otroci in se pričeli z njo igrati. Pri tem je nastala silna eksplozija. Granata je raztrgala 13 letnega Antona Lovriča na kose, dočim so njegovi tovariši k sreči odnesli le lahke poškodbe.

Svinja — mesojedka. Nekemu kmetu v Thissenu je v zadnjem času na skrivnosten način izginilo več mladih kokoši. Kar pri belem dnevu jih je zmanjkalo. Mož si dolgo ni mogel razložiti, kako je bilo to mogoče. Te dni pa je na svoje veliko presenečenje zapazil, kako je njegova najboljša plemenska svinja, ki mu je bila ravno kar vrgla mladiče, planila na mlado

kokoško in jo brez vseh ceremonij pohrustala. Svinjo je kmet na licu mesta obsodil na trajno bivanje v svinjaku.

V Afriki živi po najnovejših italijanskih statističnih podatkih okrog pol milijona Italijanov, in sicer 200.000 v italijanski Vzhodni Afriki, 150.000 v Libiji, 125.000 v Tunisu, 50.000 v Egiptu, 30.000 v Alžiru, 10.000 v Maroku, 2000 v Južni Afriki in 1200 v Belgij-skem Kongu.

Ruski geološki zavod v Moskvi je letos razposlal na vse strani Sovjetske zveze znanstvene ekspedicije, da bi iskale nova rudninska ležišča. Število teh ekspedicij znaša nad 4000. Posebno pozornost bodo ekspedicije posvečale Daljnem vzhodu, kjer bodo iskale zlasti železno rudo za visoke peči v Komsomolsku ob reki Amur. Ekspedicije so po večini leteče. Z letali preletavajo nepregledno tajgo in tundro. Pri tem se poslužujejo posebne priprave, ki jo je iznašel geofizik Logačev. Njegova iznajdba omogoča že v letalu ugotovitev, kakšna ruda se nahaja v zemlji, nad katero kroži letalo, ker zaznamuje vse spremembe magnetičnega pola nad dotično pokrajino. Te spremembe skoro z nezmotljivo natančnostjo kažejo na celo vrsto rudnin in predvsem na najvažnejše kovine.

Boj za nevesto. Meščani bolgarskega mesta Sokolovega so silno hudi na svoje sosede. Vzrok spora je mlada in lepa žena, katero je snubil bogat meščan iz Sokolovega, a ga je ona zavrnila in si izbrala ženina iz sosednjega kraja. Njeni starši pa o hčerkin samovolji niso hoteli slišati in so odredili svatovanje z bogatinom. Navidez se je lepotica podala. H poroki gre bolgarska nevesta zastrta s pajčolanom. Ko so vzradoščeni meščani svatje spremljali mladi par h poroki, privzdigne nekdo iz radovednosti nevestin pajčolan in glej: pokaže se moški obraz. Mlad sorodnik fanta, ki ga je imela nevesta rada, je sodeloval pri tajni ugrabitvi neveste in se sam spreoblekel v njeno obleko, da zadržuje svate. Takoj po mučnem odkritju nastane huda zmeda, med katero navihanec izgine. Sledil je pravi bojni pohod meščanov na sosede in so morali vmes poseči orožniki, da so preprečili krvoprelitje.

Svinja je reševala svoje mladiče iz gorečega hleva. V vasi Blinski kut blizu Siska je izbruhnil ogenj. Med drugimi je gorel tudi hlev, kjer je bila stara svinja z mladiči. Ko je s strehe že začela padati opeka, je svinja pobegnila iz hleva ter valila za seboj mladiče. Ko je svinja pribežala na dvorišče, je opazila, da so trije mladiči ostali v hlevu. Čeprav je bil hlev že ves v plamenu, je svinja planila nazaj ter nosila iz hleva mladiča za mladičem. Vsakokrat, kadar je prišla iz hleva, je padla nanjo žerjavica. Pa se je malo povaljala po tleh in brž spet odhitela po drugega „nonija“.

Opravičilo. — „Kako ste se upali trditi, da sem jaz kozel?“ — „Oprostite, zmotil sem se! Zamenjal sem vas z nekim drugim, ki vam je zelo podoben.“

Galanten. V neki družbi je nemški pisatelj in pesnik Goethe nekoč pripovedoval o neapeljski kraljici Karolini, sestri nesrečne Marije Antonijete. Svojo zgodbo je začel z besedami: „Kraljica je bila v drugačnem stanju kakor njena dežela — namreč v blagoslovljenem.“

Urednik: Dkfm. Vinko Zwitter, Klagenfurt, Achatzelgasse 7. — **Založnik:** Politično in gospodarsko društvo za Slovenec na Koroškem. — **Tiskarna** J. Leon sen., Klagenfurt, Domgasse 17. Veljavna je inseratna tarifa 1.